

III.

Единъ любопитенъ въпросъ е, начинътъ по който изпитанитѣ руски другари „открили“ въ лицето на нашия ученикъ не само единъ свой вѣренъ другаръ, но и „болгариномъ съ сильными умственними способностями“.

Горниятъ протестъ, който се запечатилъ въ паметта на неговитѣ съврѣменици, не билъ послѣдниятъ: случаятъ създаде ново обстоятелство, което ще стрѣсне малко нѣщо и училищното началство. Това било пакъ въ часътъ по история. Историята, като съкровищница на кално и свѣтло минало, е най-виновна — по нѣкога — за грѣшкитѣ на хората. Сжщиятъ строгъ прѣподавателъ по история, който бѣше тѣй жестоко наказалъ Степанъ Григориевичъ за неговия дързкъ, непопуленъ отговоръ, държалъ лекция върху френската революция, която поглѣщала цѣлото врѣме и на „другаритѣ“ въ извънкласното имъ самообразование. Учениятъ прѣподавателъ съ тежестта на академическата логика доказвалъ, че революцията всѣкога води къмъ тирания, че е отрицание на божественитѣ закони за хармонията въ свѣта, и че тя всѣкогѣ издига до управлението необразованитѣ и груби тѣлпи, които иматъ винаги нужда отъ просвѣтеното ръководство на единъ монархъ. Академикътъ-учителъ, който се мислил за пълень господаръ надъ своето ученическо стадо, изпадналъ въ нѣкакъвъ делириумъ, особно, когато стигналъ да доизчерпи убѣждението си, че и отъ сега нататкъ, свѣтътъ ще си тече тѣй, както досега, и че въ името на каквито начала да се дигатъ революциитѣ, тѣ ще довеждатъ до ново тиранство, като ще убиватъ и моралъ и всички човѣшки добрини.

Думитѣ „моралъ“ и „добро“ били въ най-голямъ употрѣба прѣзъ онова врѣме, и съ тѣхъ рускитѣ „въспитатели“ дѣйствували силно върху младитѣ умо-